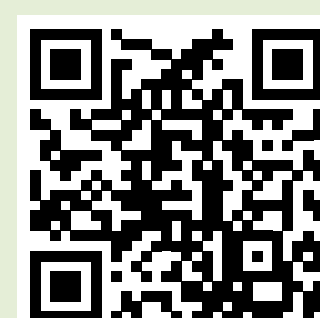

Pěvci, s nimiž se můžete setkat na procházce okolním lesem

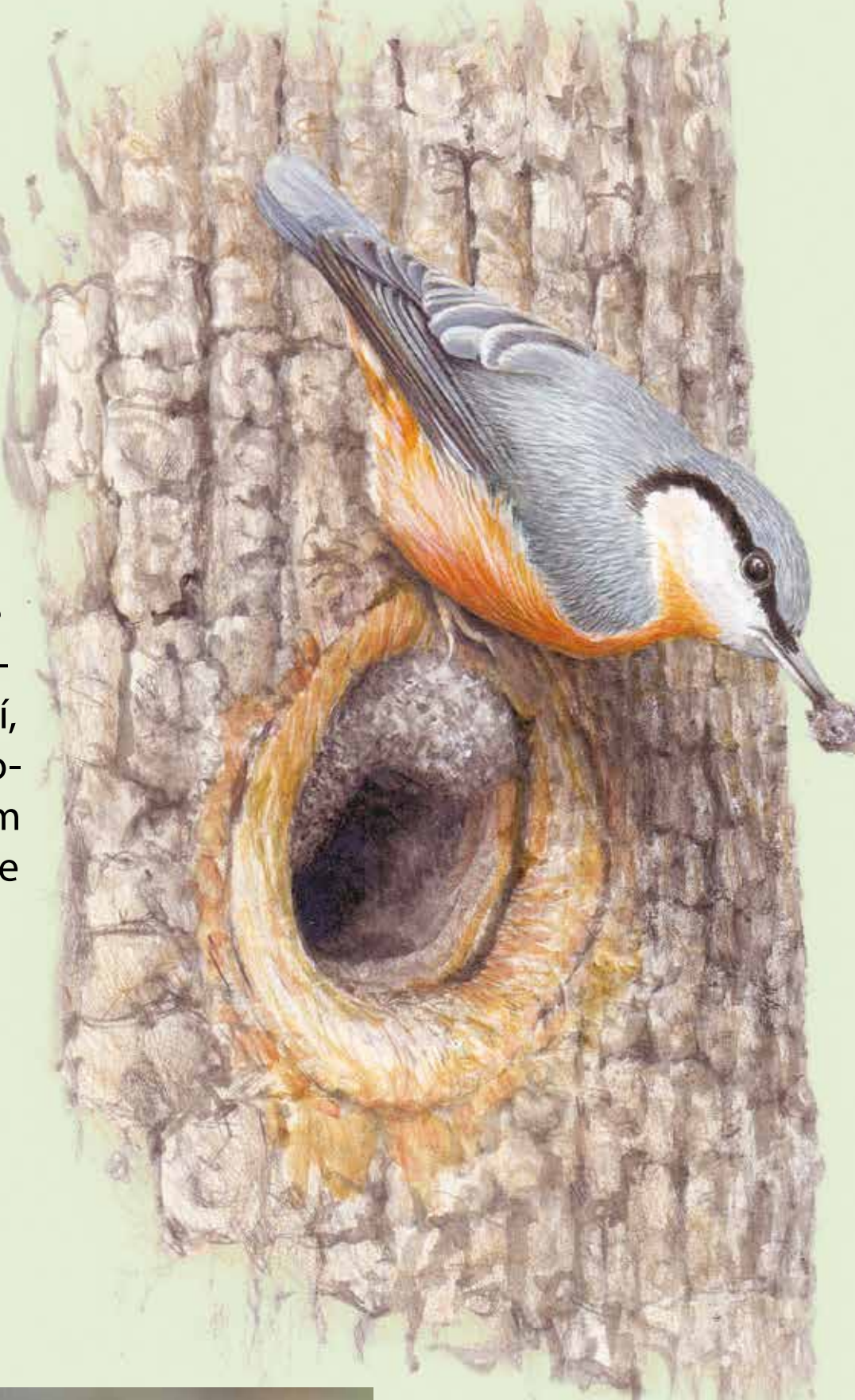

Sýkora modřínka (foto: R. Burri)

Brhlík lesní (*Sitta europaea*) způsobem života připomíná datlovité ptáky, ačkoliv patří mezi pěvce. Hmyz vybírá ze škvír v kůře stromů a často při tom (jako jediný z evropských pěvců) šplhá hlavou dolů. Hnízdí v dutinách nebo v budkách, a pokud je otvor příliš velký, za pomoci hlíny ho zmenší, aby se k hnízdu nedostali predátoři. V zimním období často navštěvuje ptačí krmítka.

Zaujalo vás téma?

Brhlík lesní (kresba: J. Hošek)

Pěvci tvoří polovinu ze všech asi 10 000 dosud známých ptačích druhů. Většina jich žije v tropických oblastech, ale zástupci této skupiny jsou hojní i v Evropě. Jedná se o velmi rozmanitou skupinu, jejíž zástupce spojuje relativně malá velikost a komplexní zpěv. Les kolem Studeneckých rybníků je plný drobného ptactva, které můžete slyšet při běžné procházce, a pokud jen trochu zpomalíte a ztišíte hlas, naskytne se vám příležitost pozorovat ty méně plaché.

Sýkora uhelníček (foto: Z. Vošlajer)

Sýkora parukářka (foto: Z. Vošlajer)

Sýkora koňadra (foto: R. Burri)

Celoročně se v těchto lesích vyskytují například sýkorky – nejčastěji zde zhlédnete **sýkoru koňadru** (*Parus major*), **sýkoru modřínku** (*Cyanistes caeruleus*), **sýkoru parukářku** (*Lophophanes cristatus*) nebo **sýkoru uhelníčku** (*Periparus ater*). Sýkorky jsou velice užitečné, protože požírají rostlinné škůdce, např. mšice nebo housenky. Nepohrdnou ani mladými pupeny a různými semínky a jsou tak v zimě pravidelnými návštěvníky krmítek.

Červenka obecná (foto: R. Burri)

Svým melancholickým flétnovitým zpěvem zaujme v lese **červenka obecná** (*Erithacus rubecula*), vyznačující se výrazně oranžovočervenou náprsenkou. Červenky se zdržují v nižších patrech lesa, zejména v křovinách. Živí se drobným hmyzem, na podzim také rostlinnou potravou.

Celoročně se zde vyskytuje **střízlík obecný** (*Troglodytes troglodytes*). Až na období hnízdění je to samotář a své teritorium si aktivně a hlasitě hájí, a to i přesto, že je to jeden z našich nejmenších ptačích druhů. Živí se téměř výhradně živočišnou potravou, zejména drobným hmyzem a pavouky.

Střízlík obecný (foto: M. Polák)

Dalším převážně zrnožravým druhem okraje lesa je **zvoněk zelený** (*Carduelis chloris*). Patří do stejné čeledi jako pěnkava, a také se u něj vyskytuje pohlavní dimorfismus. Zpěv se podobá drnění domovního zvonku.

Zvoněk zelený (foto: R. Burri)

Nepřehlédnutelnou součástí zdejší avifauny jsou ptáci z čeledi drozdovitých. Nejčastěji můžete potkat **kosa černého** (*Turdus merula*), jež se vyznačuje sytým černým zbarvením u samic a na jaře hlasitým flétnovým zpěvem s komplikovanou melodií. Do stejné čeledi patří **drozd zpěvný** (*Turdus philomelos*), který je na rozdíl od kosa nenápadně zbarvený a při zpěvu opakuje krátké melodické motivy.

Kosa černý (kresba: J. Hošek)

Hýl obecný (foto: R. Burri)

V zimním období můžete zhlédnout **hýla obecného** (*Pyrrhula pyrrhula*), jehož poznáte podle charakteristického jemného zvuku „kjií“. Samec má jasně růžově zbarvené břicho. Je to typický semenožravec, s nápadně silným zobákem. V minulosti byl kvůli pestrému zbarvení a schopnosti naučit se různé melodie často chován v zajetí.

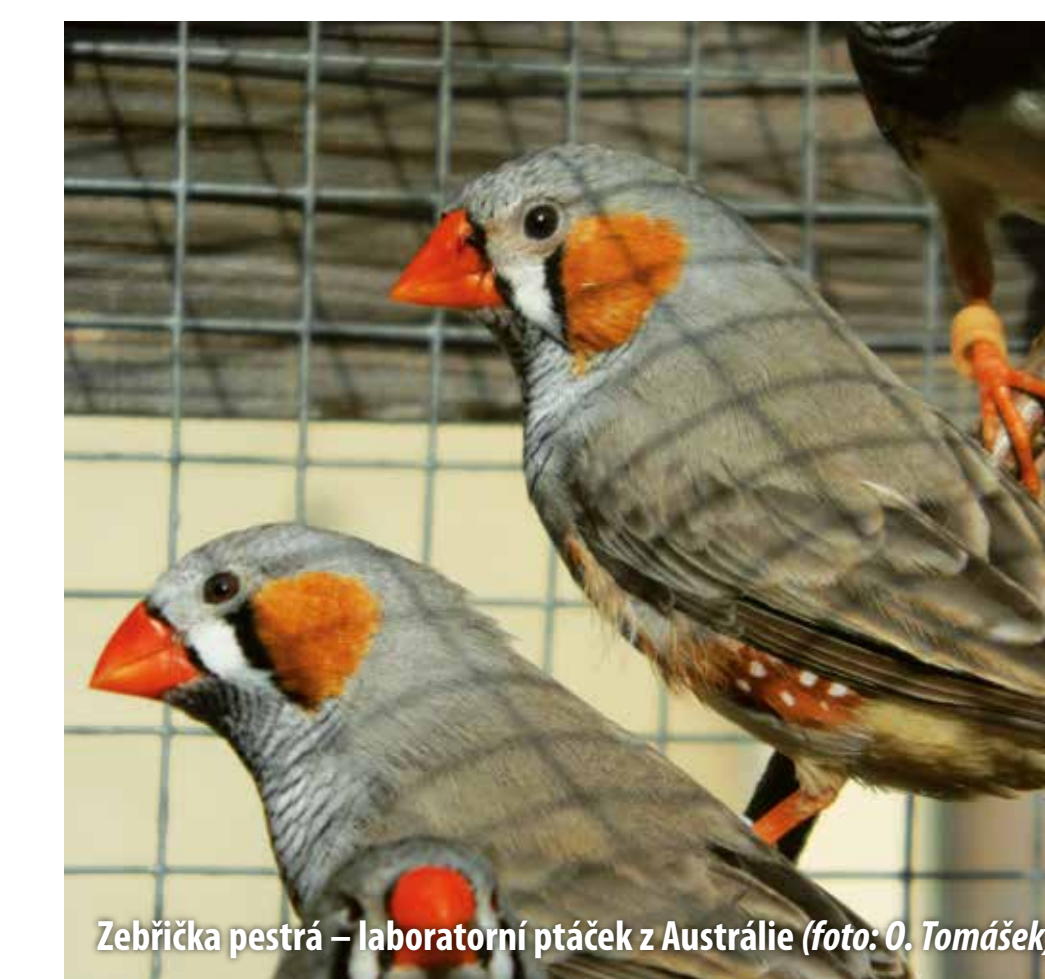
Pěnkava obecná (foto: R. Burri)

Vědecké okénko:

Na našem pracovišti se zabýváme evoluční biologii ptáků, kde právě pěvci patří k nejčastěji studovaným modelovým skupinám. Díky své všudypřítomnosti mohou být využiti i ke sledování dopadů změn kvality prostředí na organismy.

Vlaštovka obecná – typický obyvatel stájí a chlévů (foto: M. Souďková)

Zebříčka pestrá – laboratorní ptáček z Austrálie (foto: O. Tomásek)

Hýl rudý – cestovatel mezi Indií a Evropou (foto: J. Schmitzer)

Co studujeme?

- Výběr partnera a jeho evoluční důsledky pro samice a celou populaci. Proč se jedinci v rámci populace liší v přitažlivosti a schopnosti získat partnera? Jaké jsou příčiny nevěry samic u sociálně monogamních pěvců a jaký to má evoluční dopad?
- Mechanismus signalizace kvality jedince. Podle jakých znaků (ornamentů) si samice vybírají partnera? Jak poznají toho nejlepšího? Co zajistí, že samci nemohou v signalizaci kvality podvádět? Studujeme vztah mezi kondicí jedince a kvalitou ornamentů z pohledu genů, fyziologie jedince, vlivu pohlavních a stresových hormonů, karotenoidních barviv v potravě atd.
- Reprodukční biologie. Jaké znaky spermií ovlivňují fertilizační úspěch samic? Jak genetické či environmentální (např. radiace) a fyziologické (hladiny hormonů, stres) faktory ovlivňují kvalitu spermií (morfolgie, motilita) v populacích pěvců?

Detailní vnitrodruhové studie probíhají v populacích vlaštovky obecné, lejska bělokrkého, sýkory koňadry a hýla rudého. Využíváme i srovnávací data (sběr v Evropě a tropické Africe) a dále experimentální data získaná v podmínkách chovů (modelem je zde zebříčka pestrá).

Typickým obyvatelům zdejších lesů je **pěnkava obecná** (*Fringilla coelebs*). Samci jsou zejména v hnízdním období zbarvení mnohem výrazněji než samice (tomuto jevu se odborně říká pohlavní dimorfismus). Na jaře samci intenzivně zpívají v korunách stromů. Na stavbě hnízda a inkubaci vajíček se podílí pouze samice. Pěnkavy jsou převážně zrnožravé.

V létě zde můžete na procházce spíše slyšet než vidět budníčky, drobné, nenápadně zbarvené hmyzožravé ptáky. Zcela nezaměnitelným, opakovaným „cilp-calp“ se ozývá **budníček menší** (*Phylloscopus collybita*). **Budníček větší** (*Phylloscopus trochilus*) má zpěv složený z opakovaných hvízdavých zvuků.

Pěnkava obecná (kresba: J. Hošek)

Budníček menší (foto: M. Polák)

Krásným flétnovitým zpěvem na jaře zaujme **pěnice černohlavá** (*Sylvia atricapilla*), přezdívaná černohlávek, podle černého temene hlavy u samic a tmavě hnědého u samic. Samci jsou schopni dokonale napodobovat zpěv jiných druhů. Pěnice jsou převážně hmyzožravé, proto na zimu odlétají do teplých krajín.

Autoři textu: M. Burri Promerová a T. Albrecht